

Savulaik, apceļojot Latviju, franču gleznotājs Lorāns de Komins (Laurent de Commynes) rakstīja: „kungu māja ir zudusi un parka ozoli ved vienīgi uz nelielu Elejas kādreizējā spožuma, Medemu dzimtas greznā īpašuma, daļu... Sajā parka stūrī kādreiz valdīja gaišu un saulainu Austrumu gaisotne, ko, iespējams, bija radījis brauciens uz Krimu.

Šeit vasaras vakaros siltā un smaržīgā gaisā tika apspriestas jaunākās ziņas... Ikviens bija pārliecināts, ka tejas dzeršana zem šiem „kokiem” turpināsies ik sezonu.

Līdztekus Tejas namiņam restaurēti arī mūra žogs, kas visbiežāk būvēts 19. gadsimta divdesmitajos gados. Tas ir laukakmeņu žogs ar arkādēm, kas pildītas ar koka spraisļojumu. Ar zilgansārtajam akmens nokrāsām un raupjo faktūru šāds žogs muižas ansambli ienesa savdabīgu krāsainu akcentu. Žoga pēdējā arkā ir iemūrēts dobumakmens.

Buklets izstrādāts Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009.-2014. gada perioda programmas LV04 „Kultūras un dabas mantojuma saglabāšana un atjaunināšana” neliela apjoma grantu shēmas „Kultūras mantojuma saglabāšana” projekta „Elejas muižas apbūves restaurācija”, Nr. EEZLV04/GSKMS/2013/11 ietvaros. Projektu līdzfinansē EEZ Finanšu instruments. Projekta kopējās izmaksas: 293 346.69 EUR, EEZ finansējums: 211 942.99 EUR, valsts līdzfinansējums: 37 401.70 EUR, Jelgavas novada pašvaldības projekta finansējums 44 002.00 EUR, Jelgavas novada pašvaldības papildfinansējums 109 886.97 EUR. www.eeagrants.org

Kultūras ministrija

Adrese: Elejas pagasts, Jelgavas novads. Kontakti: 29851532, 29776060

Izdevējs: Jelgavas novada pašvaldība, 2016

Dizains: SIA “MU9”

Vāka foto un mūra žogs: Jānis Rīķis, AS “Būvuzņēmums Restaurators”

Foto: Gunārs Timermanis

Foto senais Elejas pils skats, 1895. gads un zīmējums ap 1820. gadu: no Rundāles pils muzeja kolekcijas

Informācijas avoti: Katalogs “Elejas pils. 1992”; www.tournet.lv

Elejas muiža

Plaša parka ieskaits, 30 km no Jelgavas, Lietuvas robežas tuvumā atrodas viens no nozīmīgākajiem Jelgavas novada kultūrvēstures objektiem. Savulaik Kurzemes klasicisma perle, izcils būvniecības paraugs Eiropā – Elejas muižas ansamblis – kopš 1967. gada ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

Tejas namiņš. 1900.-1905. g. no A. Altbērga kolekcijas

1583. gadā Elejas muižas zemes, kas tolaik piedereja Kurzemes hercoga padomniekam Georgam fon Tizenhauzenam, tiek nostiprinātas ar leņķa tiesībām. 1785. gadā muižu manto Kristofs Johans Fridrihs fon Medems (saukts Zanno Medems), vispusīgi izglītots cilvēks ar dziļu interesi par mākslu un kultūru. Pēc Zanno Medema pasūtījuma 1806. – 1810. gadā uzcelt jaunu kungu māju reprezentatīvā klasicisma stilā. Pils projektēšanas gaita bija visai sarežģīta, bet var pieņemt, ka pili uzcelā Johans Georgs Adams Berlics pēc arhitekta Džakomo Kvarengi meta.

Muižas ansambļa parādes daļa veidota simetriska, tās centrā ir ovāls parādes pagals ar teātra ēku vienā pusē un muižas pārvaldnieka dzīvojamā ēku, kas kalpo-

jusi arī kā kavalieru nams, otrā. Tā noslēgumā pils jeb kungu nams. Pils un lielākā daļa ansambļa apbūves nodedzināti teju simts gadus pēc būvniecības – 1915. gadā Pirmā pasaules kara laikā. No majestātiskās pils ēkas saglabājušies tikai mūra fragmenti.

“Šeit vasaras vakaros siltā un smaržīgā gaisā tika apspriestas jaunākās ziņas... Ikviens bija pārliecināts, ka tejas dzeršana zem šiem kokiem turpināsies ik sezonu.”

Un tā tas atkal būs...

Komplekss atrodas parkā, kas vēsturiski aizņēma 25 ha. Šobrīd tā ir vieta nesteidzīgām pastaigām, kur Veimutpriedes, Holandes liepas, Sibīrijas baltegles un vilnainās irbenes stāsta vēstures stāstus, glabā senus noslēpumus un leģendas. Elejas muižas parkā aug 15 dižkoki, un no bioloģiskās daudzveidības viedokļa tā ir saudzējama vides perle Latvijas un Eiropas mērogā.

Savu atdzimšanu pēc 100 gadiem 2015. gadā piedzīvoja Tejas namiņš. Tas būvēts vēlā ampirā stilistikā un noslēdz parka aleju aiz centrālās lauces, tādējādi kompozicionāli ir svarīgākā parka celtnē. Tā ir neliela četrstūra mūra ēka ar apsīdas piebūvi, kurā savulaik atradās Zanno māsa, vēlākās Kurzemes hercogienes Dorotejas, piemineklis. Celtnē ir masīvs četrslīpju jumts ar tālu izejošām pārkārēm, ko balsta kolonnas. Celtnē sākotnēji datēta ar 1806. – 1810. gadu, savukārt nakamais būvniecības posms atbilst 19. gadsimta vidum, ko apliecina tās fasādes krāsojums, griestu bagātais rotājums ar vēlīnā ampirā stila ornamentiem.

